

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Mattilsynets rolle og ansvar og arbeid for å hindre videre spredning

Lise Rokkones

Seksjonssjef

Hovedkontoret, seksjon fiskehelse og fiskevelferd.

Jeløy Radio 21.09.21

Mattilsynet

Mattilsynets mål for Gyroarbeidet:

- Forebygge og bekjempe

Metoder el. «verktøy» for å nå målene:

- føre tilsyn
- ta prøver
- lov/forskrift
- kommunikasjon
- samarbeid med
 - andre etater
 - relevante aktører
- internasjonalt arbeid

Forebygging gjennom tilsyn og prøvetaking

Gjelder:

- kultiveringsanlegg.
- innlandsoppdrett.
- settefiskanlegg.
- risikobasert utvalg av elver

Forebygging via lovverk

Eks.: Sykdoms- og omsetningsforskriften.

Formål:

Fremme **god helse** hos akvatiske dyr.

Varslingsplikt:

Mattilsynet skal **varsles** ved grunn til mistanke om listeført sykdom hos ville akvatiske dyr.

Foto: Veterinærinst.

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

[» VARSLE OSS](#)

[MAT OG VANN](#) [DYR OG DYREHOLD](#) [FISK OG AKVAKULTUR](#) [PLANTER OG DYRKING](#)

Du er her: [Forside](#) / [Fisk og akvakultur](#) / [Fiskehelse](#) / [Fiske- og skjellsykdommer](#) / Slik varsler du mistanke eller akvatiske dyr

Faktaartikkel

Slik varsler du mistanke eller påvisning av sykdom på oppdrettsfisk og andre akvatiske dyr

Dyrehelsemessige vilkår for omsetning, **import** og transitt av akvakulturdyr og rogn

Smitte til Norge startet fra Østersjøen.

4 kjente introduksjoner av *Gyrodactylus* til Norge:

1975: Svensk smolt ble dumpet i Skibotnelva fra en lakse-transport i bil, pga. dødelighet hos smolten.

1980: Flere importører fra Sverige til Jægtvik i Trondheimsfjorden

1973: Lakseyngel fra Sverige til Akvaforsk (Nå Nofima) på Sunndalsøra. Derfra ble yngelen flyttet til flere vassdrag pga. den gangens konsesjonspolitikk overfor regulantene.

1980: Import fra Sverige til regnbueørret matfiskanlegg i Tyrifjorden.

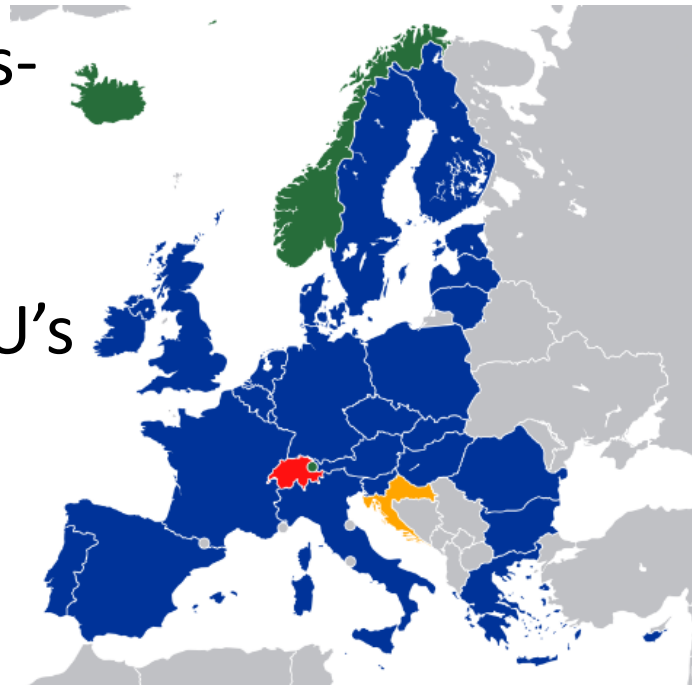
Senere smitte har stort sett skjedd ved ytterligere flytting av fisk og/eller parasittens vandring i brakkevann til naboelver.

Særskilte vilkår for omsetning av akvakulturdyr for utsett i områder med godkjente nasjonale tiltak

- Norge har et omfattende overvåkings- og bekjempelsesprogram
- **Import** av fisk må skje fra land eller områder med **tilsvarende tiltak**, jf. EU's fiskehelsesdirektiv og avtale om **tilleggs-garantier**.

Når det er påvist sykdom på liste 3 kan Mattilsynet fastsette kontrollområdeforskrift.

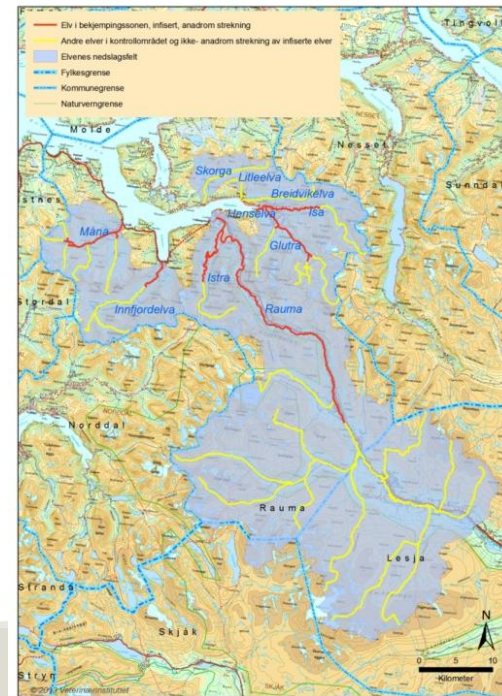
Eksempel på en forskrift

Forskrift om kontrollområde for å forebygge, begrense og utrydde lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* hos akvatiske dyr i Rauma, Vestnes, Norddal, Lesja og Skjåk kommuner, Møre og Romsdal og Oppland

Dato FOR-2013-03-19-306

Restriksjoner på

- Fiske
- Desinfeksjon av fiskeutstyr, båter osv.
- Flytting av fisk og vann.
- Utsett
- Innsamling av fisk som dør

Tørking og desinfeksjon av fiskeutstyr, båter og andre gjenstander

Fiskeutstyr, båter og andre gjenstander som er brukt i ett vassdrag, skal tørkes eller desinfiseres før de flyttes

- til andre vassdrag eller
- til andre deler av samme vassdrag.

Mattilsynet kan forby slik flytting dersom hensynet til å hindre smittespredning taler for det

Restriksjoner på flytting mv.

Uten tillatelse fra Mattilsynet er det forbudt å flytte levende eller døde ville akvatiske dyr til andre vassdrag eller til andre deler av samme vassdrag.

Forebygging via kommunikasjon

Bergens Tidende

BT Magasinet

Sport

Kultur

Meninger

Høsttilbud

Meny

KATASTROFE: Norsk villaks er svært lite motstandsdyktig overfor parasitten *Gyrodactylus salaris* – kalt gyro. Enhver spredning vil utvikle seg til en katastrofe, skriver innsender. FOTO: JAN CHRISTIAN JERVING

Flytting av fisk er et særdeles dårlig påfunn

Parasitten kan neppe ha kommet til Lærdalselva uten hjelp fra mennesker.

tilsynet

Kommunikasjon

Eks. Flyfoto Ranaelva. Dam med
utsatt regnbueørret? Kilde
Vetr.inst.

Eks.: Vänernlaxen

Kommunikasjon:

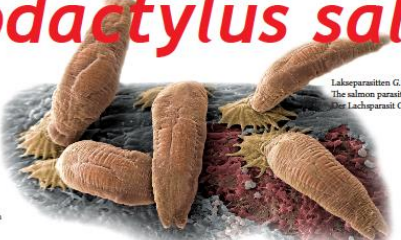
https://www.mattilsynet.no/fisk_og_akvakultur/fiskehelse/fiske_og_skjellsykdomme/r/gyro/slik_hindrer_du_spredning_av_gyrodactylus_salaris.225

ADVARSEL! WARNING! WARNUNG!

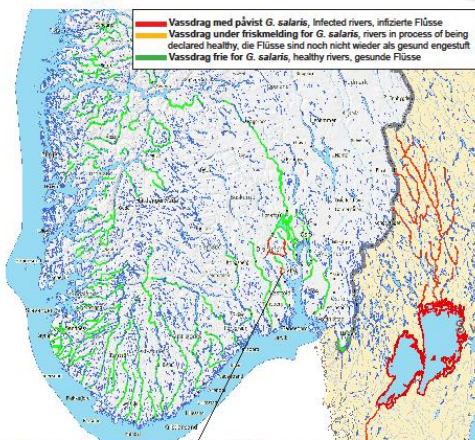
Gyrodactylus salaris

Utbredelse av *G. salaris* i Sør-Norge
The occurrence of *G. salaris* in South Norway
Die Ausbreitung von *G. salaris* in Süd-Norwegen

Lakseparasitten *G. salaris* (størrelse ~ 0,5 mm)
The salmon parasite *G. salaris* (size ~ 0,5 mm)
Der Lachseparasit *G. salaris* (Größe ~ 0,5 mm)

ADVARSEL! SMITTSOM LAKSEPARASITT

Lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* er en trussel mot laksen i mange norske elver. I Norge har vi elver som er friske, smittede eller under friskmelding etter behandling. I våre naboland er smittestatus ukjent i fleste vassdrag.

Disse enkle og lovpålagte forholdsreglene kan hindre spredningen av parasitten:

- Det er forbudt å flytte eller å sette ut fisk innen og mellom vassdrag
- Ikke vask eller sløy fisk på andre steder enn der du fanget den
- Det er forbudt å flytte utstyr mellom eller innen vassdrag uten å tørke eller desinfisere det
- Ikke slå ut vann på annet sted enn der det er hentet

Hjelp oss å unngå spredning av *Gyrodactylus salaris*!

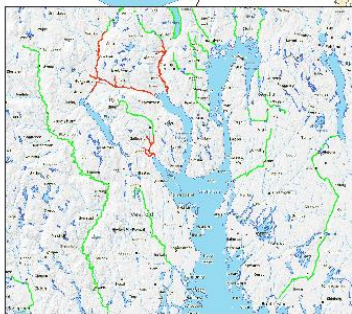
WARNING! INFECTIOUS SALMON PARASITE

The salmon parasite *Gyrodactylus salaris* is a threat to salmon in many Norwegian rivers. In Norway we have rivers that are healthy, infected, in the process of being declared healthy following treatment. In our neighbouring countries, the infection status is unknown in most water systems.

These simple and legally enforced precautions may prevent the spread of the parasite:

- The transfer or release of fish within and between water systems is prohibited
- Do not wash or gut fish anywhere other than where you caught it
- Moving equipment between or within water systems without first drying or disinfecting it is prohibited
- Do not pour water out anywhere other than where it was collected

Help us to prevent the spread of *Gyrodactylus salaris*!

We must keep the salmon killer out of Norwegian rivers

Status of *Gyrodactylus salaris* in Norwegian watercourses at 1st of June 2018

Rivers which have been treated and given a clean bill of health

Rivers which have been treated

Infected rivers

Skiptvetelva
Signaldalselva
Kifdalselva
Lakselva
Beiarelva
Røssåga
Bjerka
Sannaelva
Bardalselva
Slettenselva
Ranaelva
Vefsna
Drevja
Hundåla
Halsanelva
Hestdalselva
Dagsvikelva
Nylandselva
Ranelva
Leirelva
Justa
Fættenselva
Langsteinelva
Steinkjervassdraget
Figga
Lundselva
Korsbrekkelva
Aureelva
Vikelva
Bævre
Norddalselva
Eidsdalselva
Tafjordelva
Valdalselva
Storelva
Rauma
Henselva
Måna
Innfjordelva
Skorga
Breidvikelva
Driva
Uzma
Litledalselva
Batnfjordelva
Vikja
Lærdalselva
Drammenselva
Lierelva
Sandeelva

herring 2018

Help us keep our fish healthy

If you have spread of info
phonenumb
www.matti

WARNING: *Gyrodactylus salaris* KAYAKER - DISINFECT

Laksen i noen vassdrag i Norge er infisert med laksedreperen *Gyrodactylus salaris* (gyro). Se QR-kode. Parasitten er 0,5 mm stor og kan spres med padleutstyr.

Disinfection protects rivers and safeguards the right of canoers to use them.

In einigen norwegischen

Siksi: JOKAISEN MELOJAN TULEE KUIVATA JÄTKÄ DESINFIOIDA KAJAKKI JA MUUT VÄLINEET. JOTKA OVAT KONTAKTOISSA VETEEN VIKKON SILLÄ

Disse enkle og lovpålagte forholdsreglene kan hindre spredningen av parasitten:

- Det er forbudt å flytte eller å sette ut fisk innen og mellom vassdrag
- Ikke vask eller sløy fisk på andre steder enn der du fanget den
- Det er forbudt å flytte utstyr mellom eller innen vassdrag uten å tørke eller desinfisere det
- Ikke slå ut vann på annet sted enn der det er hentet

Hjelp oss å unngå spredning av *Gyrodactylus salaris*!

Mattilsynet

22.40.00.00

Plakaten er utarbeidet av Veterinærinstitutt, B. 73 58 07 50. Illustrasjoner: Colourbox, Foto Gyro-Jaen

Kommunikasjon:

Statens tilsyn for
planter, fisk, dyr og
næringsmidler

» Kontakt oss » Language » AA

» VARSLE OSS

Søk i mattilsynet.no

MAT OG VANN

DYR OG DYREHOLD

FISK OG AKVAKULTUR

PLANTER OG DYRKING

KOSMETIKK

OM MATTILSYNET

Du er her: [Forside](#) / [Fisk og akvakultur](#) / [Fiskehelse](#) / [Fiske- og skjellsykdommer](#) / [Gyrodactylus salaris](#) / Slik hindrer du spredning av Gyrodactylus salaris

Slik hindrer du spredning av Gyrodactylus salaris

Publisert 26.06.2012

Sist endret 12.06.2018

Skriv ut

Lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* er en av de mest alvorlige sykdommene som har rammet norske laksebestander. Alle må bidra for å hindre spredning.

[Help us keep our fish healthy from gyro - information in other languages](#)

Gyrodactylus salaris er en bitteliten parasitt som kan ta livet av hele bestander av villaks i smittede elver.

Parasitten kan overleve flere dager i fuktige omgivelser og spres med fisk, garn, fiskeutstyr, kanoer og vann fra smittede vassdrag og anlegg.

Publikasjoner

[Slik hindrer du spredning av Gyrodactylus salaris.pdf \(PDF\)](#)

[Slik hindrar du spreining av Gyrodactylus salaris.pdf \(PDF\)](#)

[Ná hehttet Gyrodactylus salaris leavvamis, sami.pdf \(PDF\)](#)

[Informasjon til kajakkpadlere som padler i gyroinfiserte elver \(PDF\)](#)

[Gyrosmittede elver i Troms og Finnmark \(PDF\)](#)

[Gyrosmittede elver i Nordland \(PDF\)](#)

[Gyrosmittede elver i Møre og Romsdal og](#)

mattilsynet

Samarbeid med bl.a. Miljødirektoratet, Veterinærinstituttet og Fylkesmannen

Handlingsplan mot lakseparasitten *Gyrodactylus salaris*

Veterinærinstituttets rapportserie
Norwegian Veterinary Institute's Report Series

Risikovurdering for smitte med
Gyrodactylus salaris til norske elver
i Troms og Finnmark fra grenseområder
i Russland, Finland og Sverige

Endelig rapport

Helga Rachel Høgåsen, Sigurd Hytterød, Svein Aune, Pål Adolfsen

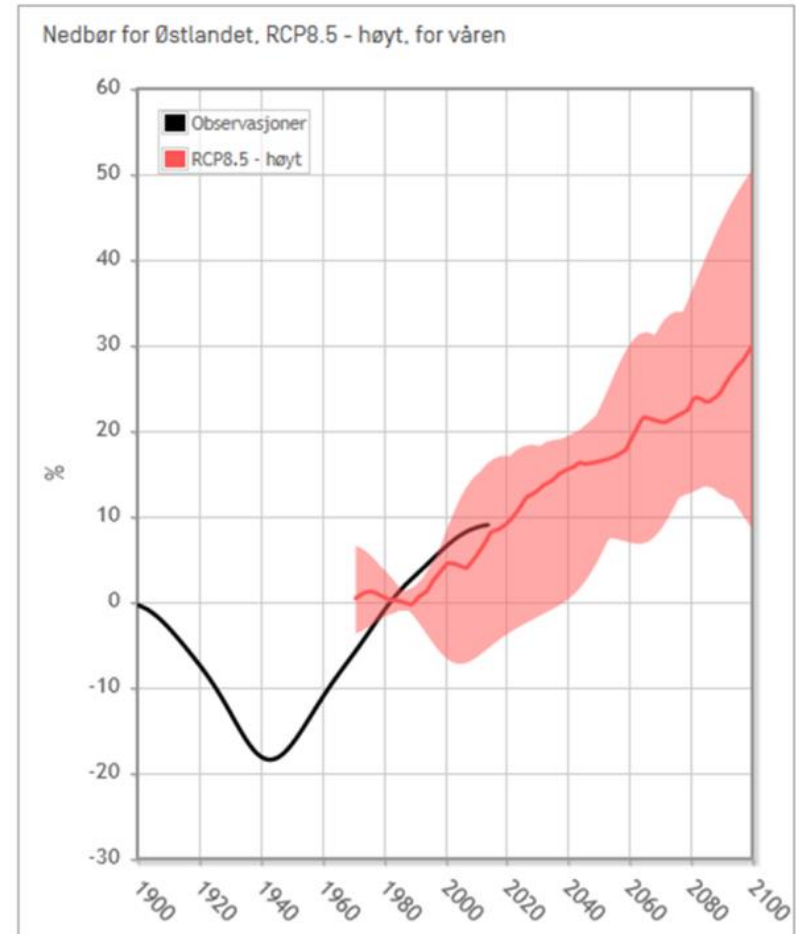
G.salaris Nordkalotten.

Tuloma-systemet
Pechenga-fjorden

G.salaris: Svenska Vestkusten

Varmere og våtere på Østlandet.
Dårlig nytt for oss om ikke liker G.s.

Status per i dag: Kun 7 elver igjen i to regioner som ikke er behandlet. Det ligger an til at Norge blir gyrofritt ca. 2030, men vi kan ikke hvile på laurbærene.

Driva regionen ●
Norge
Oslo
Drammens-regionen ●

